

1. **CUD** (1186) *sb m i n*

cud *m* (323), **cudo** *n* (162), *cud a. cudo* (701); *cud HistAl, LubPs* (39), *BibRadz* (34), *RejPos* (16), *RejPosWiecz², RejPosWstaw* (2), *CzechRozm* (123), *SkarJedn* (23), *Calag, KochPs* (22), *Paprup, Calep* (4), *GórnTroas* (5), *OrzJan*; *cudo BierEz* (6), *OpecŻyw* (20), *WróbŻółt* (30), *KromRozm II* (7), *KrowObr* (10), *LeopPrzep* (4), *GórnDworz, KuczbKat* (6), *WujJud* (16), *KarnNap*; *cud : cudo BielKron* (1 : 1), *BudBib* (1 : 1), *SkarŻyw* (25 : 31), *StryjKron* (4 : 1), *LatHar* (2 : 7), *WujNT* (11 : 14), *SkarKaz* (6 : 6).

cud [na podstawie N A sg oraz G sg cudu] : cudo [na podstawie N A sg oraz 2 użyc G sg cuda (KrowObr 154, SkarŻyw 372 marg)] : cud a. cudo BierEz (- : 1 : 5), *OpecŻyw* (- : 5 : 15), *LibLeg* (- : - : 1), *WróbŻółt* (- : 12 : 18), *HistAl* (1 : - : -), *KromRozm I* (- : - : 3), *MurzHist* (- : - : 2), *MurzNT* (- : - : 7), *KromRozm II* (- : 2 : 5), *KromRozm III* (- : - : 5), *LibMal* (- : - : 1), *LubPs* (3 : - : 36), *KrowObr* (- : 1 : 9), *Leop* (- : - : 21), *BibRadz* (3 : - : 31), *BielKron* (1 : 1 : 42), *Mącz* (- : - : 1) *LeopPrzep* (- : 1 : 3), *GórnDworz* (- : 1 : -), *RejPos* (4 : - : 12), *RejPos Wiecz²* (- : - : 1), *BiałKat* (- : - : 6), *GrzegŚm* (- : - : 2), *KuczbKat* (- : 1 : 5), *BielSpr* (- : - : 1), *WujJud* (- : 1 : 15), *RejPosWstaw* (1 : - : 1), *BudBib* (1 : 1 : 22), *HistHel* (- : - : 3), *BiałKaz* (- : - : 1), *BudNT* (- : - : 3), *CzechRozm* (4 : - : 119), *KarnNap* (- : 1 : -), *SkarJedn* (5 : - : 18), *Calag* (1 : - : -), *KochPs* (1 : - : 21), *SkarŻyw* (25 : 31 : 151), *StryjKron* (4 : 1 : 3), *CzechEp* (- : - : 21), *NiemObr* (- : - : 5), *ReszList* (- : - : 1), *WerGość* (- : - : 1), *ArtKanc* (- : - : 9), *BielRozm* (- : - : 1), *Paprup* (1 : - : -), *Calep* (3 : - : 1), *GórnTroas* (3 : - : 2), *GrabowSet* (- : - : 1), *OrzJan* (1 : - : -), *LatHar* (2 : 7 : 45), *KołakSzczęśl* (- : - : 1), *WujNT* (11 : 14 : 215), *WysKaz* (- : - : 1), *SarnStat* (- : - : 1), *SkarKaz* (6 : 6 : 122), *KlonFlis* (- : - : 1), *KlonWor* (- : - : 1).

sg N cudo (43), *cud* (26). \diamond *G cuda* (16) *OpecŻyw* (2), *MurzNT, KrowObr, Leop, BibRadz, BudBib, SkarJedn* (2), *SkarŻyw* (4), *SkarKaz* (3), *cudu* (13) *RejPosWstaw, CzechRozm* (2), *LatHar, WujNT* (9). \diamond *D cudowi* (4). \diamond *A cud* (42), *cudo* (42). \diamond *I cudem* (45); -em (1), -(e)m (44). \diamond *L cudu* (2) *BierEz, SkarŻyw, cudzie* (1) *LatHar*. \diamond *pl N cuda* (141). \diamond *G cudów* (185), *cud* (14); *cud BierEz, MurzNT, KrowObr* (2), *Leop* (3), *BiałKat* (2); *cudów : cud LubPs* (4 : 1), *BielKron* (3 : 3), *SkarKaz* (33 : 1); ~ -ów (4), -(o)w (181). \diamond *D cud(o)m* (17), *cudam* (1); -(o)m : -am *CzechRozm* (3 : 1). \diamond *A cuda* (384). \diamond *I cudami* (88), *cudy* (82); -ami *MurzHist, WujJud* (7), *CzechRozm* (14), *StryjKron, NiemObr, WujNT* (20); -y *OpecŻyw, LibLeg, KromRozm I, Leop, BielKron* (2), *KochPs* (2); -ami : -y *KromRozm II* (1 : 1), *KrowObr* (2 : 1), *BibRadz* (1 : 1), *RejPos* (2 : 1), *BudBib* (1 : 1), *SkarJedn* (1 : 7), *SkarŻyw* (9 : 37), *LatHar* (3 : 19), *SkarKaz* (24 : 6). \diamond *L cudach* (35), *cudoch* *RejPos* (2); ~ -ach (27), -äch (6), -(a)ch (2); -äch *BudBib*; -ach : -äch *Leop* (1 : 1), *BielKron* (1 : 1), *SkarŻyw* (4 : 3). \diamond *V cuda* (3).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

1. *Zjawisko niezwykle, nadzwyczajne, przypisywane działaniu sił nadprzyrodzonych; miraculum, prodigium Calep, Cn; signum Calag; ostentum, portentum, prodigium divinitus factum, triportentum deorum Cn* (1170) : Rzekł cudá líc tám sítáły *BierEz* A3v; Nie ieltem wrog áni gadáčz: Ani tákich cud wykłádáčz *BierEz* E4, E3v, E4v, G2, Nv; niégdy przez podobieństwa/ ij przykłady/ niégdy tzudy ij tznótami kázál *OpecŻyw* 60v, 4v, 5v, [34], 52v, 69, 151v; *LibLeg* 8/133; W tym Pieniu Prorok wyflawia fiedmiorakie czudo Ktore miał pan Iefus na świecie vdziałać. *WróbŻółt* I6, B6v, 25/7, I7

[4 r.], I7v [3 r.], 88/6 (19); *HistAl* A6; *KromRozm I* C3v, D3v; I owfzem się niektorzy tak ślepi naiduią/ że [!] przeklętą śmiałością powiédac śmieią/ iłz się zadné cuda takowé niedzieią/ ktorzychby łamego przyrodzenia moc niesprawowała. *MurzHist* R; *MurzNT* 48v, *Mar* 6/2, *Luc* 19/37, k. 223v *marg*; *KromRozm II* c, d, dv; Boś ty Bog co vczyłz tego od młodości/ Bych wyłławał cudá twey Boskyey możności. *LubPs* Q3; Oycowye náłly w Egipcye twych cud nye poználi *LubPs* Y2v, G2, L4, M, M4, P2v (31); Iako y Paweł S: o Antykryście powiáda/ iż tákimi fałszywymi cudy miał lud mamić. *KrowObr* 121; áby mnie tześć y chwałá niebyłá przypifaná/ y przywłáztzoná onego cudá/ ktore on łam tylko vtzynił/ iż wodę w wino przemienił *KrowObr* 154, 82, 242; Zálmuca łie Narody/ á polękáią łie cud twoich ktorzy ná gránicách miełzkáią *Leop Ps* 64/9, 4.*Reg* 4 *arg*, *Tob* 12/20, 22, 13/4, *Ps* 76/12 (8); Gorzkoć z potráwy oddalił y nákarcił lud dziwnem cudem. *BibRadz* 4.*Reg* 4 *arg*, *Ex* 10/1, 2, I 108c *marg*, *Deut* 13/2, I 138d *marg* [2 r.] (24); Stefan vmárl. Ná ktorego grobie wiele łie cud działo. *BielKron* 300; Przy śmierci Ládyłławowey wiele łie cudow działo *BielKron* 301v, 25 *marg*, [85²] *marg*, 121, 137v, 141v (24); *LeovPrzep* a4v [2 r.], b, b4; *GórnDworz* Xv; A tám mu oni ludzie kráiny oney/ łyłząc o możności y o cudoch iego/ prziwiedli tego człowieká głuchego y niemego: tułząc łobie á máiąc tę zupełná wiáre/ iż by tylko nań włózył rękę łwoię/ iż mu tho pomoc miáło. *RejPos* 204, 34v, 41 [6 r.], 288, 289v, 312; *BiałKat* 20v, 83v; *GrzegŚm* 2; *KuczbKat* 40, 110, 275 [3 r.]; Gdy to widzieli Rzymiáne/ dziwowáli łie temu z boiáźnią/ mniemáiąc to być iákie cudá od Bogá. *BielSpr* 38v; *WujJud* B2, 34v, 46, 48v [2 r.], 60v (13); *RejPosWstaw* [143²]v, [143³]; *BudBib Ex* 7/9, 1.*Par* 16/24, 2.*Par* 32/31, *Ps* 76/11 [12], 77/4 (11); *HistHel* C3v, D2v; *BiałKaz* B3; Rozmowá Dziełiątá/ o Krolełtwie Chriřtułowym/ o włługowániu Słowá BOżego/ o Cudách y o wżywániu Chriřtułowym. *CzechRozm* 176; Bo kto łłowu Bożemu nie vwierzy ten też y cudom wiáry nie da. *CzechRozm* 187v *marg*; Trzebác też y to wiedzieć/ że nie cudámi Ewánieliey/ iefli iefł prawdziwa/ doświádczác małz *CzechRozm* 189; Pobożny żywot á nie cudá/ skutkiem przepowiadána Ewánieliey. *CzechRozm* **4, Av, 29, 103v [2 r.], 104 [3 r.], 131 [2 r.] (80); Apořtołowie ś. pořłami łię od Bogá mieniác/ pořelřtwo łwoie cudámi pieczętowáli. *SkarJedn* 48, A3, A6v, 18, 30 [2 r.], 33 (20); *Calag* 581a; Cud iefł niewyłłowiony *KochPs* 203, 111, 115, 117 [2 r.], 131, 132 (17); Y potwierdził to Pan Bog cudem iednym. *SkarŻyw* 87; Y widzieli włzyłcy cud nád onym człekiem/ y poczną łepiey rozumieć o żywócie S. Witaliřza. *SkarŻyw* 107; Cudo w Sákrámeucie [!] iż łamego báránká cáłego po[ż]ywamy/ tu wćiele będąc. *SkarŻyw* 119 *marg*; Czým łię y iego ku czyłřtości dziwna ofřroźność/ y miłóřdzie Boskie nád nim/ y przyáźn Bogárodzice/ w cudu tákim pokazála *SkarŻyw* 319; Heretyk cudá prágnął/ á uáwroćić [!] łię ná nie niechćiał. *SkarŻyw* 372 *marg*; gdy Symon Czárnokięźnik/ wielkieu łobie łławy v Kzymian [!]/ y v Neroná dołtał/ ták iłz dla iego obłudnych łpraw/ y cudow fałżywych/ ktore zá czárámi y pořługá dyabelřká czynił/ zá Bogá mieć go łobie śmieli *SkarŻyw* 600, 29 [2 r.], 30, 57, 69, 70 (155); *StryjKron* 350 [4 r.]; Chriřtus iefł Bogiem z cudow/ á człowiekiem z náturey *CzechEp* 150, 148, 175, 189, 218 [2 r.], 314, 342; Apořtołowie choćiaz z mocá duchá/ y z cudámi/ ná świať wyłłáni/ iednák nie náwroćili zá łwe⁸⁰ wieku/ áni páńłtwá/ ábo krolełtwá cáłego/ ále áni miáłtá żadne⁸⁰ *NiemObr* 13, 158, 161; *ReszList* 180; *ArtKanc* AlOv, H5, T14v [2 r.]; *BielRozm* 2; *Paprup* B; *Calep* 664b, 853b; Członki drżá/ włpomnieć człowiek nie może bez łřráchu/ Iáki łię cud pokazál z podziemnégo gmáchu. Cud/ który przefzedł wiáre/ y

kniéy nie podobny Widziałem ráno *GórnTroas* 16, 28, 71, 74; Ty tedy nieprzebrány w miłośierdziu Boże/ á w cudách podobnego nie máiący Pánie *LatHar* 232; Po fkonáníu czworo fię cudo sftáło: bo zaftóná fię Kościelna ftárgála/ ziemiá frodze zádrzáła/ opoki fię pádály/ y groby fię pootwierály *LatHar* 320; W dzień Panny S. Máryey/ którą Snieżną od cudu názywáią. *LatHar* 408; Ná twą prósbę wczynił wino z fczerey wody/ Pierwzym cudem ozdobić chcąc małżeńkie gody. *LatHar* 519; Bądź pozdrowiony P. IEzu Chryfte/ któryś wodę w wino/ w pierwzym Gálileyfkim cudzie/ odmienić raczył. *LatHar* 534, [++2]v, 150, 188, 254, 263 (51); Strofuie Pháryzeufze/ którzy żádáli cudu *WujNT przedm* 36; Ták teź Haeretykowie cudá ktore Bog czynił y dziś czyni w kościele Kátholickim/ przypifuią kłamliwym cudom Antychryftowym. *WujNT* 39; Náuczycielu/ chcemy od ciebie (*marg*) cudo. (-) známię widzieć. *WujNT Matth* 12/38; Cudá Páná Chríftufowe nie tylko wfzechmocność iego pokázuią/ ále teź coś infzego známionuią. *WujNT* 143; Cudá haeretyckie. *WujNT* 159 *marg*; Cudá duchowne. *WujNT* 186 *marg*; Temu wielkiemu cudowi y okolicznościom iego przypátrzyć fię godzi. *WujNT* 322; A iż nie iednáką moc y láfkę cudow Pan Bog dáie káždemu świętemu y káždemu mieyfcu: ále infzą temu á infzą owemu. *WujNT* 323; Oni tedy ludzie wyrzawfzy cud ktory Iefus wczynił/ mowili; Iż ten ieft prawdźiwie on Prorok ktory miał przyść ná świat. *WujNT Ioann* 6/14, *przedm* 34 *marg*, 41, s.17 [2 r.], 43 [2 r.], 45 (119); *WysKaz* 9; Wiará Chrześciáńfka cudámi fię vmocniła. *SkarKaz* 277a *marg*; Iefli mnie nie wierzyćie: cudom wierćie *SkarKaz* 417a; Czymże im dowiodą/ że to á to w tym mieyfcu drukowane pímo Bog piłał y wierzyć mu kazał? nie mogą tego dowieść iedno cudem iákim. *SkarKaz* 418a; A teź nie ieft cudo mnifzki y mnichy do świata y małżeńtwá námowić/ y do fprofności przywieść. Bo do tego fklonna náturá. Ale do czyftości chowania/ iáko duch kościelny czyni/ námowić ie y do opufzczenia świata młode y bogáte poćiągnąć: to ráczey wielkie ieft cudo Duchá ś. *SkarKaz* 418b; to fię cudowi Bozkiey mocy przypifáć ma *SkarKaz* 578a, 41b, 43a, 117a, 159a [3 r.], 204a (98); ftroi dziwne cudá/ Oná obłudá. *KlonFlis* E3v; Zadná fię poboźność nie mnoży: Tylko że fię lud beftwi/ ktory nowych cudow ZávŹze prágnie *KlonWor* 48.

W charakterystycznych połączeniach: cud antychrystow, apostolski (4), (Pana) Chrystusow (5), czartowski (2), duchowny (2), dziwny (20), fałszywy (fałszny) (11), heretycki, jawny (4), (Pana) Jezusow (2), kłamlivy (4), niebieski, niemáły (6), nieslychany (6), niewysłowiony, niezmierny, niezwykły, osobliwy (3), prawdziwy (6), przesławny, straszliwy (straszny) (4), święteczny (2), wielki (96), zacny, zmyślony, znaczny (3), zwi(e)rzchowny (3); cud ozdrowienia, zmartwychwstania; cud od Boga (3), z nieba.

Zwrot: »(po-, u-)czynić, (u)działać, sprawować (*a. sprawi(a)ć*), czyniący cud; (u)czyniony cud; (u)czynienie cudu« [*szyk zmienny*] (257 : 17 : 6 : 8; 11; 26): GDy fię przywrócił pán Iezus do Nazaret/ licemiernicy mowili iemu: Slychámy iijz wiekié [!] tzuda działáls w Kafarnaum/ działáy téź tu w fwé oycźyznie. *OpecŻyw* 51, 45, 63v, 69, 73, 75v (10); Tako teź to znamionowało iż pan bog miał czudo wczynic w wodzie krztu świętego, iż krzeft wybawia z niewoley wieczney *WróbŻoIt* aa5, I6v, 43/2, T8, 76/15, aa4v, 117v [2 r.]; *KromRozm I* [L3]v; *MurzNT Mar* 6/5; *KromRozm II* d2v; Y onym cí ná prorokowányu w imyę páńfkyye/ ná wyganyányu czártow/ y czynyenyu wyele cudow nic nye fchodźiło *KromRozm III* D4, D3, E, Ev, M5; *LibMal* 1554/190v; Któryś ty cud íam możnye náfz Pánye vdzyáłał *LubPs* aa3v, H2v; Iż żadny niemoże tákowych cud tzynić/ ktore ty tzynifz/

chybá żeby był Bog ínim. *KrowObr* 154, 82, 121, 145; Boś ty íam íeíth wielki czyniący cudá [*faciens mirabilia*]: thy íam íeíteś Bog. *Leop Ps* 85/10, *Ps* 87/11, *Ioel* 2/30, *Mar* 6 arg, 5, *Ioann* 9/16 (9); *BibRadz* I 371a marg, *Apoc* 16/14; Lathá 1268. Solomá Hálicka kfiężná vmárlá/ [...] przez ktorą teź piízą cudá być czynione. *BielKron* 363, 25, 46, 87, 96v marg, 142 [2 r.] (15); *RejPos* 41, 236; *RejPosWiecz*² 92; *BiałKat* 201, 301, 336; *GrzegŚm* 2; íż Pan Bog przez íwięte prochy/ przez kości/ y przez ínfze íwiętych ludzi Reliquie/ tyź cudá dźiwnym obyczáiem ípráwuie? *KuczKat* 275; *WujJud* 46, 62; Przed oycy ich vczyńił cudá [*fecit mirabilia*] *BudBib Ps* 77/12, *Ex* 11/10, 34/10, *Iob* 37/5, *Ps* 76/14 [15], I 462d marg, 4. *Esdr* 1/35; Íáko wielkie Heliafz/ cudá tám ípráwował/ A íáko y proroki támże wymordował. *HistHel* C2v; *BudNT Act* 7/36, Kk3; A Ian on Ponurzyćiel/ chociaź nigdy cudu żadnego nie czynił. [...] íednák to íwiádectwo od Chriřtuía odniořł/ íż wíęłzy nádeń miedzy íyny niewieściami nie powřtał *CzechRozm* 189, 27v, 104, 105v, 184 [2 r.], 186 [4 r.] (40); Dla tego vczcíł íj íam ofobá íwoią będąc ná weřelu w Kanie Gálileyřkiej z mátką y z wolenniki [!] íwemi/ gdzie teź pierwfze Cudo vczyńił y bořtwo íwe okazał/ á małżonkom błogóřłáwił. *KarnNap* F2v; *SkarJedn* 47; Zápámieřáli bogá/ który ie wybáwił/ Który cudá w Aegypćie nieřlycháné ípráwił. *KochPs* 161, 158, 199, 207; A P. Bog cudo vczyńić raczył: ířz íię řklenicá ná kámieniu nie řlukła/ y ták cáło w niey zořtał oley íáko był. *SkarŻyw* 252; Táki odpráwuieć oycá pácholę ono Witus/ cudá czyniło *SkarŻyw* 552; On napierwey cudy imieniem Chryřtuřlowym czynionemi [...] pięć tyřięcy ludzi do Chryřtuía nawroćił. *SkarŻyw* 600, A3v, 30, 57, 75, 80 [2 r.] (36); *CzechEp* 21, 24, 28, 43 [2 r.], 118 (11); *NiemObr* 115; *WerGořc* 216; Przyidáć po mnie fáłřzywi Prorocy/ czyniáć tu cudá z Diabelfkiej mocy *ArtKanc* P7v, A13, B12, C18, N15; *GrabowSet* Q3; *LatHar* 400, 549; *KolakSzczęřl* Cv; Lud wierny P. Bogá chwalił/ íż ludziom dáł moc grzechow odpuřczenia/ y czynienia cudow *WujNT* 38; Lecz Haeretykowie zgořá nigdy nic tákiego/ áni żadnego cudu innego prawdziwego vczyńić nie mogá/ ná potwierdzenie wiáry íwey potworney. *WujNT* 72; A Herod vyřzřawřzy Ieřulá/ vrádował íię bárzo. [...] y náđźiewał íię że miał widźieć íákie cudo od niego vczynione [*sperabat signum aliquod videre ab eo fieri*]. *WujNT Luc* 23/8; Przetoż zgořá wiáry nie dáwiá wřzytkim dobrze dořwiádczoným hiřtoryom kořcielným/ o cudách przez íwięte vczynionych. *WujNT* 365; Oto chuřtki y fácelety/ ktore íię Páwłowego ćiałá dotykáły/ cudá czyniły *WujNT* 477, *przedm* 34, *Matth* 7/22, s. 32, 38, 39 [2 r.] (109); ále wřzyřcy potomni oným wierzyli/ co ich oycowie o cudách raz vczynionych powiádáli/ wedle Píáľmu. *SkarKaz* 417b; Bo íam Bog z mátką íwoią do niego przyřzedł/ y vczyńił dźiwny z nim cud: íż pozdrowienie nářwięřłzey mátki w żywoćie zrozumiał *SkarKaz* 577b, 39a, 204b [2 r.], 241a [4 r.], 275b, 277a (33).

Wyrażenia: »cud bostwa« (1): Vczyńił wycęzną pámyęć cudow Bořtwá íwego/ Bo yeřt Pan miłofyerdzya nye ogářnyonego *LubPs* Z4v.

»cud boży (a. boski)« [*szyk* 20 : 2] (22): Stalo íie kiedy tam zwielkim nábożeńřtwem^m czekali tzuda bożego áże do trzeciego dnia/ niewidzáťż żadnego dziwu/ zľękwřli íie *OpecŻyw* 4v; *RejPos* 158; *SkarJedn* 22, 23; Był y zá żywoťá cudy Bořkiemi obdářzony. *SkarŻyw* 354; ná cudá Bořkie pátryřłź á niewierzyřł? *SkarŻyw* 535, 202, 208, 285, 332, 354 (13); *StryjKron* 146; A Donátyřtowie/ íáko Optatus piřze/ Krzyřmo ř. w ámpuľce řkláney wyrzućili: ktora cudem Bożým zořtáľá nie řłuczona.

WujNT 429, 322; TO nawiedzenie mátki Bożey domu Zácharyafzá/ dziwnemi fię cudy y dary Bożemi wflawilo. *SkarKaz* 576a, 417b.

»cuda pańskie« (6): Przecz łobie ma wierny przypominác pirwłze cudá Páńłkye/ ktore Pan nád miłośniki swoimi okázował. *LubPs* Z4v marg, dd4 marg, dd5 marg; *KochPs* 115; *WujNT Matth* 12 arg; *SkarKaz* 419b.

Szeregi: »dziw, (i, a, albo) cud« [szyk 4 : 2] (6): *MurzHist* R; ábowiem Pan broní ludu swoiego/ wybáwiáiac gi od kázdego nielzczęścia/ á okázuiác takie dziwy y cudá [et fecit signa magna atque portenta *Vulg*] miedzy pogány. *BibRadz Esth* 10/9; *BielKron* 166v; *RejPos* 204v; *BudBib* I 462d marg; *Calep* 853b.

»znak, (i, a(l)bo, a, ani) cud« [w tym: znak, cud, moc (3)] [szyk 23 : 11] (34): *KromRozm II* f4v [2 r.], t4v; *KromRozm III* E; *LubPs* dd4; *Leop Act* 2/22, 43, 7/36; Znáki Apoštołłtwá moiego wykonáne fą v was/ przez wízeláką ćierpliwość/ znáki/ y cudá y mocy [in signis et prodigiis et virtutibus]. *BibRadz 2.Cor* 12/12, *Deut* 13/1, 2, *Act* 5/12, *Hebr* 2/4; Papieź nie zkwápił fie ná to/ ále polecił fluchác á wywiedzieć fie znákow y cud Stániłławá S. dowodnie *BielKron* 362, 25, 362, 362v, 396v; *RejPos* 41; *BialKat* 21; *WujJud* 134; *BudBib Sap* 8/8; *SkarŻyw* 559; *CzechEp* 43, 114; *NiemObr* 165; Dáleko tedy mnief tym wierzyć mieli/ ktorzy dla potwirdzenia wiáry fwey fałszywey/ zgoła żadnego znáku áni cudu okázác nie mogli. *WujNT* 175, 174, *Mar* 13/22, *Ioann* 4/48, *Act* 4/30, 5/12, 7/36, 2. *Thess* 2/9.

»znamie, (i, a, a(l)bo) cud« [w tym: znamie, cud, moc (5)] [szyk 18 : 13] (31): żádál go widzietz nie z nábożeńłtwá/ ale z dwornołci dlá niektóryego znamienia albo tzuda/ a záby ktoré tzudo przed niym vczynil/ czemu by fie on zdziwil. *OpecŻyw* 121, 47, 69; *MurzNT Mar* 13/22, *Ioann* 4/48; *KrowObr* 50; potwirdzone iest w nas/ zá połwiadcżánim Bożym w známionách/ w cudách/ w mocách rozmáitych [signis et portentis et variis virtutibus]/ y w rozdawániu duchá świętego wedłóg fwey woley. *Leop Hebr* 2/4, *Bar* 2/11; *BibRadz Dan* 3/32, *Sap* 10/16; *BielKron* 467; *BudBib Deut* 4/34, *Is* 8/18, *Ier* 32/20, 21; *BudNT Act* 2/19, 7/36; *CzechRozm* 103, 187, 188v; *CzechEp* 24, 311; Iednák znáki Apoštołłtwá mego wykonáne fą v was we wízelkief ćierpliwołci/ w známionách y w cudách y w mocách [in signis et prodigiis et virtutibus]. *WujNT 2.Cor* 12/12, *Matth* 24/24, *Act* 2/19, 22, 6/8, 14/3 (9).

Iron (1):

Zwrot: »uczynić cudo« (1): Słyzálem miniłtrá iednego kázacego ná tę Ewángeliá/ iz Luter vczynil cudo wielkie to: iz zá kilá lat y rychley włzytki klałztory pánieńłkie y mniłkie w Sáłkief ziemi fpułtołzył *SkarKaz* 418b.

2. *Stworzenie, istota, rzecz osobliwa, niezwykła, dziwna; monstrum Mącz, Calep* (16) : á iam fie wiele ludźiem ftał iakoby iakie czudo [prodigium] ales thy mocny obrończa moy. *WróbŻołt* 70/7, Y3; Mera monstra nunciarat, O fzczyrych widziádłách y cudách powiedał. *Mącz* 254a; Izali wiefz rozbiegánia obłokow/ (y) cudá [mirabilia] dołkonálego w náukách? *BudBib Iob* 37/16; ZNáią dobrze włzyłcy Symeoná mężá zácneho/ wielkie swiátá włzytkiego cudo *SkarŻyw* 28, 185; zá trzecim záś rázem Pokufę álbo cudo iákief okrutnie ftráfzliwie z kofiá głowá/ á ná xtałł ognia z pałáiacymi oczymá wyćiągnęli. *StryjKron* 351, 351 marg, 677 marg; Miły Boże/ którész wždy przyrodzenie kiefdy podáło

ná świat rzecz ták dziwną/ y cud táki? *OrzJan* 20; *LatHar* 477; Iedno fie práwo łtanowi/ áby naród dla rozmáitości praw niełtał fie *monstrum*, cudem o wielu głów. *SarnStat* 49.

Wyrażenie: »cuda morskie« (3): iże then pan łtworzył flońce/ miefiącz/ nocz y czuda morżkie. *WróbŻółt* hh7; Dzyeń ku robocye człowyekowi. Cudá morłkie. Cete ábo Wieloryb. *LubPs* X6 marg; ty Papięze Plátyná cu[d]ámi morłkiemi zowie. *KrowObr* 37v.

Szereg: »dziw, cud« (1): Monstrum – Dziw, chud [!]. *Calep* 672b.

Synonimy: *dziw*; **1. znak, zamię**; **2. monstrum, potwora**.

Cf **CUDOCZYŃCA**, CUDOMOWNY, **CUDOPRĘTY**, **CUDOTWORCA**, CUDOTWORNÓŚĆ, CUDOTWORNY, **CUDOTWORSTWO**, **CUDOWIDZ**

ZZa